

“DET MÅ ALDRIG SKE IGEN”

Af Dorte Ellesøe Hansen

I efteråret 2013 viste Arbejdermuseet & ABA i en særudstilling et udvalg af egne plakater fra det danske støttearbejde til fordel for Chile. Anledningen var 40-året for det blodige militærkup, der den 11. september 1973 satte en stopper for Chiles håb om en “fredelig overgang til socialisme”. Chiles skæbne blev et politisk lærestykke for en hel generation af unge. Hvordan dette engagement udmøntede sig, kunne udstillingens plakater fortælle, mens det lille udpluk på de følgende sider kun vil løfte en flig af historien.

Ved kuppet blev Chiles socialistiske samlingsregering styrtet, og præsidenten, Salvador Allende, tog sit eget liv. En junta under general Augusto Pinochet overtog magten, og 16-17 års brutal undertrykkelse, politisk forfølgelse, mord og tortur fulgte. En million chilenerne forlod med tiden landet af frygt og social nød.

Efter kuppet kom solidaritetsarbejdet i Danmark hurtigt i gang, og støttekomiteer blev dannet. Chile var kendt i den danske offentlighed, og fagbevægelsens engagement havde spillet en væsentlig rolle. Arbejderbevægelsen havde identificeret sig med Allendes såvel radikale som reformvenlige bestræbelser, og venstrefløjen var blevet mere ideologisk og internationalt bevidst. Endelig fik det betydning, at mange af de ca. 900 herboende flygtninge efterhånden blev en del af støttekomiteernes hverdag og kunne afspejle den chilenske modstands brogede politiske virkelighed.

Voldshandlingerne i Chile chokerede omverdenen, og da USA's rolle i selve kuppet stod klart, lød kraftige protester fra den europæiske offentlighed. FN tog skarpt afstand fra diktaturet, internationale boykotaktioner blev forsøgt iværksat og krænkelser af menneskerettighederne fordømt. Juntaen derimod åbnede for udenlandske investeringer og tilbød billig arbejdskraft.

Komiteerne indkaldte til demonstrationer, protestmøder og kulturelle arrangementer dels for at oplyse danskerne om de rystende forhold i Chile, men navnlig for at indsamle penge. Først og fremmest gjaldt det om at skaffe folk ud af landet, få fanger ud af fængsler og kz-lejre, og tvinge juntaen til at omstøde dødsdomme. Sultestrejkende pårørende forsøgte at få juntaen til at for tælle sandheden om deres forsvundne familiemedlemmer.

Presset på regimet voksede med årene, og politiske partier blev omsider igen til ladet. Vendepunktet kom i 1988 med en fol-

Salvador Allendes enke Hortensia aflagde besøg i København. Hun var inviteret af Komiteen Salvador Allende og Arbejderbevægelsens Solidaritetsfond, holdt møder og spiste middag hos Anker Jørgensen, som nu ikke længere var statsminister. (Finn Haugaard, 1974)

Chilekomiteens plakat er måske én af de første støtteplakater herhjemme. Den var klassisk genbrug af udenlandske materialer. Symbolikken var enkel: to knytnæver, to flag, en dansker og en chilener side om side mod den fælles fjende – og et gironummer. (Ukendt, 1973?)

keafstemning, hvor et forslag om, at Pinochet beholdt magten endnu 8 år blev forkastet af befolkningen. Dette betød, at der skulle afholdes et præsidentvalg, og endelig den 11. marts 1990 kunne chilenerne officielt indsætte en ny præsident, kristendemokraten Patricio Aylwin.

Den præsident, der varetog embedet fra 11. marts 2006 og frem til 11. marts 2010, var en ung kvinde under Pinochets styre. Hun blev fængslet, mishandlet og oplevede sin far blive henrettet. Den 11. marts 2014 indsættes hun på ny, og Chiles får igen en socialist, Michelle Bachelet, som præsident.

Røde Mor havde Allendes sociale og politiske reformer på plakaten allerede før kuppet. Med tiden lavede de kollektivt eller enkeltvis mange plakater og postkort til fordel for Chile. Chilekomiteens plakat blev trykt som både mødeoversigt og salgsplakat. (Thomas Kruse, 1974)

Militærregeringen knuste Chiles gamle fagbevægelse. En ny organisation, CNS, blev dannet i 1978 uden regimets accept, men dog tålt. Dansk fagbevægelses hjælp gik formelt til uddannelse, forfulgte lederes familier og illegal rejseaktivitet. (Paz Valenzuela Friedman, 1981)

Isolation af juntaen, finans- og vareboykot var ifølge den chilenske fagbevægelse det mest effektive våben mod fascismen. Symbolsk skimtes Mussolini og Hitler i Pinochets mørke brilleglas. En samlet dansk blokade, som overfor Sydafrika, blev det aldrig. (Ukendt, 1976)

Regimet ønskede ikke at lægge sig ud med den katolske kirke, og måtte respektere, at der bag kirkens døre var et frirum for den hårdt trængte befolkning. Kampagnen indsamlede penge til "Solidaritetsvikariatet", som afhjalp den værste fattigdom og nød. (Finn Haugaard, 1978)

Kirken så med alvor på fundet af en hemmelig kirkegård i en forladt kalkmine. 25 lig lå mellem jord og cement. For første gang anerkendte juntaen, at her var tale om en forbrydelse som skulle retsforfølges. Dette skete dog aldrig, trods sagens lange efterspil. (Finn Haugaard, 1979)

Irma præsenterer
VIN fra CHILE

Men ved De, hvad Chile er for et land?

Forfølgelse, tortur, mord - det er dagligdagen i Chile siden militærtoget for 11 år siden. Over alt i verden tager regeringer og organisationer afstand fra juntaens embedsmænd. I FN, O.A.S., sidens Ar blev Chile-juntaen fordømt som et overvældende flertal - 96 mod 8. Selv i USA begynder man at begrænse støtten til det blodige junta.

For at bryde ud af sin isolation søger juntaen nu kontakt med store virksomheder i udlandet, herunder IRMA. Derfor er det politisk, når Irma starter økonomiske aftaler med juntaen, på et tidspunkt, hvor alle andre afbryder forbindelserne.

Vi siger til IRMA: Stands importen af Chile-vin, stands støtten til juntaen! Vi opfordrer Dem til at købe Deres Vin et andet sted, så Irma har økonomisk krævet.

Stands importen af CHILE-VIN!

KOMITEEN SALVADOR ALLENDE
Blågårdsgade 11
2200 København N
101 39 24 68

Aktioner i forbindelse med forbrugerboycot af chilenske fødevarer fik stor pressedækning, og satte Chile på danskernes mentale verdenskort. Bedst huskes den nye chilenske vin, som til sidst blev usælgelig, og Irma stoppede importen af. (Lene og Thorbjørn Waagstein, 1976)

Farverne i Chiles flag symboliserer havet og himlen med den hvide ledestjerne, sneen i bjergene og det blod, uafhængigheden af Spanien kostede. Juntaen brugte flaget, men det blev sammen med farverne lige fra begyndelsen pseudonymt med modstanden. (Ukendt, 1979?)

Chile Chile

La mujer chilena lucha por la liberación de su pueblo

Offentlige møder:

- Kvindernes deltagelse i modstandskampen
- Situationen for de politiske fanger

Talere:

Else Hammerich og 3 politiske flygtninge fra Chile

Århus:
Mandag d.23.november kl.19.30
Musikcafeen i Fronthuset, Mejlgade støttet af IF,KSA,SMCH og DSU

København:
Tirsdag d.24.november kl.19.00
Zahles Seminarium, Nørre Voldgade 5 støttet af SMCH

 Oprech

Nørrebrogade 32,4 2200 København N tlf (01) 371973

Solidaridad con los presos políticos

La mujer chilena lucha por la liberación de su pueblo

I 1979 var Else Hammerich som EU-parlamentariker til uofficiel kvindekongres i Chile. Hun besøgte landet igen og skrev efterfølgende bogen "Under asken er der gløder" om de chilenske kvinders hverdag og modstandskamp. (Ukendt, 1981)

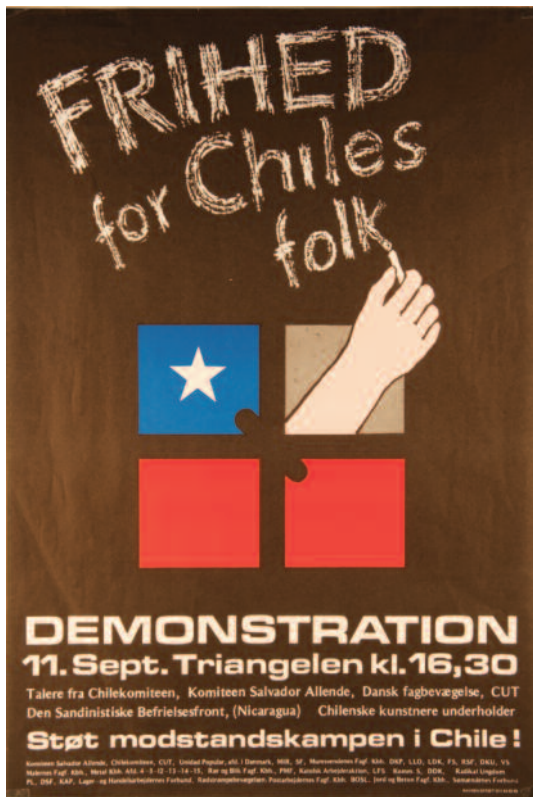
**ALLE PÅ GADEN DEN
11. SEPTEMBER**

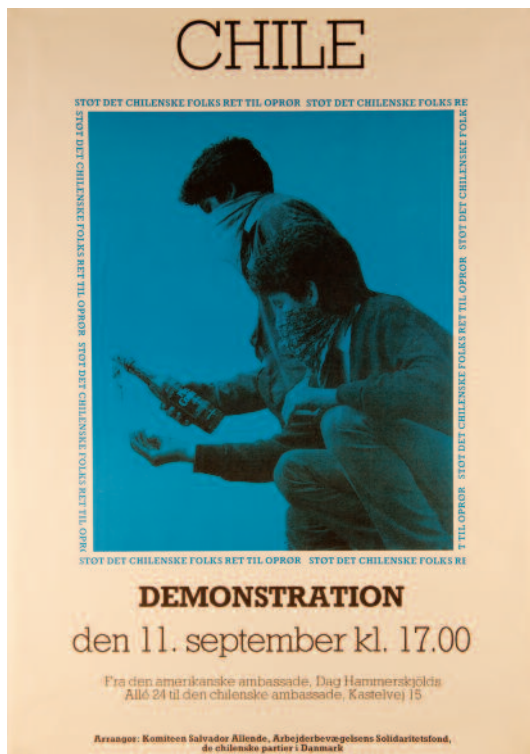
**støt kampen mod Chiles
militær for socialismen**

DEMONSTRATION
NYTORV KL.16³⁰ CHILES
KONSULAT KL.18. SORTEDAMSDOSS.
otto sand, en chilensk kam-
merat, bente hansen taler
arr. Chilekomiteen

11/9. Årdsagen for kuppet blev i København markeret ens hvert år frem til 1989 men under skiftende paroler. Indflydelsen fra komiteens chilenske kammerater ses på plakaten klassiske latinamerikanske silhuet af kampberedte bønder og indianere. (Ukendt, 1974)

11/9. Løsladelse af politiske fanger og sandheden om "forsvindinger" var de vigtigste opgaver fra kuppets første dag. 15.000 savnedes stadig efter 2 år, og i 1991, efter 1½ år med demokratisk styre, var endnu 120 politiske fangers skæbne uvis. (Finn Haugaard, 1979)

11/9. Oprør var blevet hverdag i Chile, og 7. oktober ventedes en generalstrejke. Grundlaget for demonstrationen i København var præget af de militante støttegrupper, og ang. årets plakater stod der i mødereferatet: "ALLE ser sig om efter egnet foto eller tegning". (Ukendt, 1987)

11/9. Nej-kommandoen vandt året før en folkeafstemning, som medførte, at det første frie præsidentvalg siden Allendes tid skulle afholdes i december 1989. Den 11/9 1990 var det derfor slut med demonstrationer, men diktaturets ofre blev mindet i Ryvangen. (Ukendt, 1989)

11/9. Bag arrangementet stod “de 4 solidaritetsorganisationer”, men mod et bidrag kom andre med på plakaten, som denne gang var inspireret af den chilenske folkekultur. År efter år lod Somændenes Forbund plakaterne trykke uden beregning. (Paz Valenzuela Friedman, 1980)